

HAL
open science

Od euroregionów do makroregionów: rozsądny krok?

Thomas Perrin

► **To cite this version:**

Thomas Perrin. Od euroregionów do makroregionów: rozsądny krok?. 2014, pp.6-11. halshs-01126802

HAL Id: halshs-01126802

<https://shs.hal.science/halshs-01126802>

Submitted on 10 Mar 2015

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Distributed under a Creative Commons Attribution - NonCommercial - NoDerivatives 4.0 International License

➔ Od euroregionów do makroregionów: rozsądny krok?

Z perspektywy Zachodnio-Śródziemnomorskiej

TEKST:
THOMAS PERRIN

Wprowadzenie

› Strategie makroregionalne Unii Europejskiej (UE) zostały stworzone jako nowe instrumenty współpracy terytorialnej. Strategie te muszą integrować wszystkie dostępne zasoby i programy w ramach spójnych, transnarodowych obszarów geograficznych: unijne fundusze strukturalne, inne terytorialne programy współpracy oraz krajowe, lokalne i transnarodowe projekty, zarówno publiczne jak i prywatne inicjatywy, itp. Oczekuje się, iż strategie te ukążą funkcjonalną i polityczną złożoność makroregionów i poprawią polityczną efektywność poprzez elastyczne podejście, bez potrzeby tworzenia nowych instytucji i źródeł finansowania⁽¹⁾.

Takie podejście terytorialne przywołuje na myśl koncept „mega regionu” tj. transnarodowej jednostki terytorialnej „skali mezo”, położonej w środku ponadnarodowego „regionu” takiego jak UE, Ameryka Północna, Mercosur, Azja Wschodnia⁽²⁾. Ponadto, skala makroregionalna była już przedmiotem refleksji przy okazji kwestii terenów transnarodowych tworzonych od połowy lat dziewięćdziesiątych w wymiarze „B” europejskiego programu współpracy terytorialnej lub w innych organizacjach współpracy takich jak Benelux, Grupa Wyszehradzka, Rada Nordycka, Partnerstwo Euro-śródziemnomorskie.

Podczas gdy oczekuje się, że strategie makroregionalne pozytywnie przyczynią się do europejskiej współpracy terytorialnej, podnoszona jest kwestia w jaki sposób strategie te mogą efektywnie kooperować z organizacjami, które dotychczas były uważane za te z największymi sukcesami w dziedzinie współpracy terytorialnej – transgranicznymi organizacjami współpracy znanymi jako „euroregiony”⁽³⁾. Jeszcze na początku lat dzie-

(1) Stefanie Dühr, *Mer Baltique, Danube et stratégies macro régionales: un modèle de coopération transnationale dans l'UE ?*, „Notre Europe Études & Recherches”, N°86, 2011.

(2) Richard Florida, Tim Gulden, Charlotta Mellander, *The rise of the mega-region*, „Cambridge Journal of Regions, Economy and Society”, Volume 1 Issue 3, November 2008, p. 459-476

(3) Francesc Morata, *Euroregions i integració europea*, Documents d'Anàlisi Geogràfica. Vol. 56, N°1, 2010, p. 41-56

W jaki sposób strategie mogą efektywnie kooperować z organizacjami?

więćdziesiątych istniało około 30 organizacji tego typu, teraz ich liczba wzrosła do 100. Sama Polska graniczy z 15 euroregionami, co dało podstawy do założenia stowarzyszenia polskich euroregionów.

W ramach Zachodnio-Śródziemnomorskiego makroregionu, możemy zastanawiać się czy dwa istniejące na tym obszarze euroregiony: Euroregion Pireneje-Morze Śródziemne i Euroregion Alpy-Morze Śródziemne mogą być uważane za kamienie milowe w konstytuowaniu strategii makroregionalnej dla tego obszaru. Współpraca kulturalna jest ciekawym przykładem, by przeanalizować tą kwestię – pośród wielu strategii politycznych, które zostały rozwinięte na polu euroregionów, kultura zaznacza się jako jeden z głównych aspektów współpracy. Najnowsze badania pokazują, iż kultura i turystyka są ulubionymi tematami współpracy transgranicznej⁽⁴⁾.

Współpraca kulturalna: w kierunku makro-regionalizacji?

› Euroregion Pireneje-Morze Śródziemne został powołany do życia w 2004 roku, przez francuskie regiony Langwedocja-Roussillon, Midi-Pyrénées i autonomiczne społeczności hiszpańskie Aragonia, Katalonia i Wyspy Baleary. Kultura została tam głównym tematem współpracy dzięki konkretnej strategii, która zawierała portal internetowy, zaproszenia do projektów i coroczne fora kulturalne. Kultura stała się także pierwszym zakresem działalności Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EGTC) założonego w 2010 roku celem wzmocnienia struktury i zarządzania euroregionu⁽⁵⁾. Euroregion Alpy-Morze Śródziemne stwo-

(4) (EPSON) European Observation Network for Territorial Development & Cohesion, EPSON Evidence Brief. Territorial Cooperation, May 2013

☞ www.epson.eu

(5) This legal status was created in 2006 within EU law to facilitate the management and implementation of cross border cooperation. Cf. Regulation (EC) N° 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC).

RYŚ. 1. Euroregiony na granicach Polski / ŹRÓDŁO: www.euroregion-silesia.pl

(6) Thomas Perrin, *Culture et Eurorégions. La coopération culturelle entre régions européennes*, Éditions de l'Université de Bruxelles, 2013

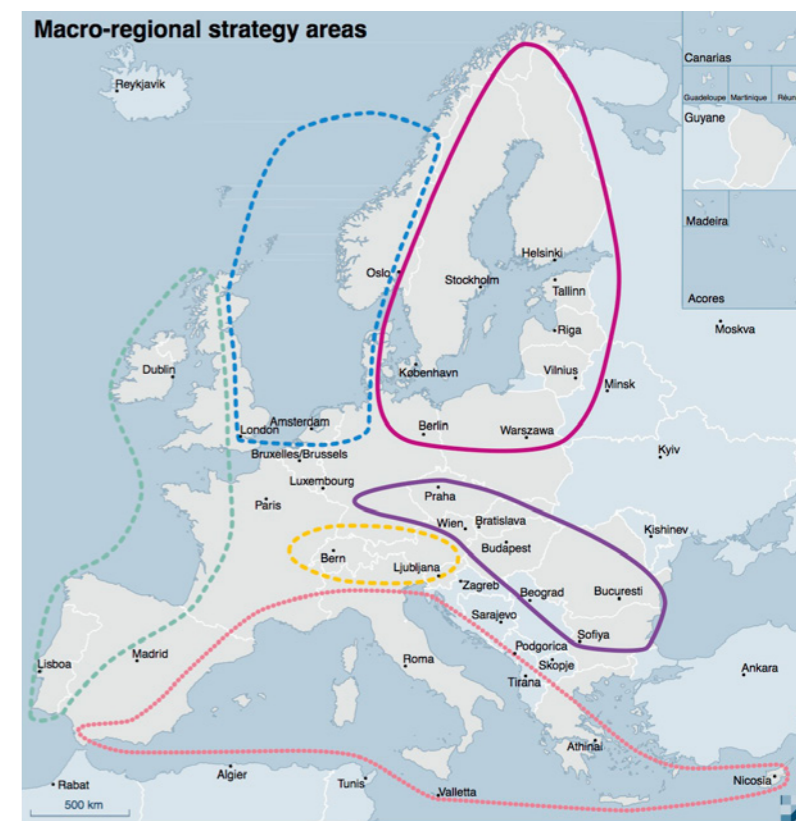
(7) Hugues de Jouvenel, Maria-Àngels Roque (dir.), *Catalogne à l'horizon 2010*, Barcelone/Paris: Institut català d'estudis mediterranis/ Economica, 1994, p. VI.

(8) Guy Baudelle, Jean Ollivro Catherine Guy, *Les scénarios de l'espace européen*, in Baudelle & Castagnède (dir.), *Le Polycentrisme en Europe. Une vision de l'aménagement du territoire européen*, Éditions de l'Aube/DATAR, 2002, p. 130.

rzony w 2010 roku, skupia francuskie regiony Rodan-Alpy i Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże z włoskimi regionami Piemontem, Ligurią i Doliną Aosty. Partnerzy założyli program kulturalny oparty na nawiązanych kontaktach w dziedzinie sztuk wizualnych i organizacji wydarzeń kulturalnych promujących euroregion.

W tym kontekście różne elementy wskazują na to, iż interakcja pomiędzy tymi euroregionami może pomóc we wdrażaniu strategii makroregionalnej, w szczególności jeżeli kultura stanie się podstawą do współpracy(6):

- ◆ euroregiony obejmują centralne tereny obszaru Zachodnio-Śródziemnomorskiego z osią Barcelona-Marsylia-Genewa i regionami metropolii Tuluza-Lyon-Turyń, które stanowią homogeniczne jednostki terytorialne takie jak: "North of Southern Europe"(7) lub "Golden Mediterranean Belt"(8);
- ◆ już dziś istnieją na omawianych terytoriach programy współpracy, które mogą zostać zintegrowane ze strategią makroregionalną: europejski program współpracy MED, współpraca Rodan-Alpy/Katalonia

RYŚ. 2. Istniejące i potencjalne obszary strategii makroregionalnych

ŹRÓDŁO: BBSR Research News 2/2010, p. 3. www.bbsr.bund.de

RYŚ. 2. Istniejące i potencjalne obszary strategii makroregionalnych
ŹRÓDŁO: BBSR Research News 2/2010, p. 3. www.bbsr.bund.de

w ramach programu stowarzyszenia „Four Motors for Europe”, Unia na rzecz Regionu Morza Śródziemnego;

- ◆ te dwa euroregiony pokazują geograficzno-kulturalny potencjał współpracy: transnarodowe więzi w sferach historii i tożsamości, wspólne obszary „kreatywnej doskonałości”, które zostały już zmobilizowane w strategiach kulturalnych euroregionów, na przykład w dziedzinie przemysłu audiowizualnego;
- ◆ przykład tych dwóch euroregionów obrazuje pierwszy krok w kierunku współpracy, podjęły się one wspólnego udziału w Tygodniu Regionów – Open Days w Brukseli w ramach konsorcjum „Euroregiony dla integracji terytorialnej” w latach 2009, 2010 i 2011.

RYŚ. 3. Euroregion Alpy-Morze Śródziemnomorskie / ŹRÓDŁO: Marie-Laure Malaval, Uniwersytet Toulouse-Jean-Jaurès

Granice Realpolitik

› Mimo, że interakcje w ramach makroregionu pomiędzy euroregionami Pireneje-Morze Śródziemnomorskie i Alpy-Morze Śródziemne mogą dowodzić istnienia możliwości zbudowania Zachodnio-Śródziemnomorskiej strategii makroregionalnej, jest kilka elementów, które pokazują pewną rozbieżność pomiędzy teoretycznym i praktycznym poziomem⁽⁹⁾.

Niektórzy obserwatorzy kwestionują trafność strategii makroregionalnej dla tego terenu: czy dzięki strategii zostanie rzeczywiście wzmocniona współpraca, czy jej działania niosą jakąś wartość dodaną i czy strategia w odpowiedni sposób wpisuje się w specyfikę współpracy terytorialnej w obszarze śródziemnomorskim? Druga kwestia to ewolucja obu euroregionów, która pokazuje, jakie trudności mogą one napotkać. W Euroregionie Alpy-Morze Śródziemne cała współpraca została spowolniona z powodu zmian politycznych we włoskich regionach. Prezydent Piemontu wybrany w 2010 roku i wspierany przez skrajnie prawicową partię Lega Nord, zadeklarował, iż współpraca w ramach euroregionu nie jest już priorytetem. W euroregionie Pireneje-Morze Śródziemne ostatnie cięcia budżetowe i zmiany polityczne mogą mieć wpływ na podejście do tej współpracy i cele euroregionu.

⁽⁹⁾ François Alfonsi, *The evolution of EU macroregional strategies: present practice and future prospects, especially in the Mediterranean*, European Parliament, Committee of Regional Development, 2012, p. 25.

RYŚ. 4. Euroregion Pireneje-Morze Śródziemnomorskie / ŹRÓDŁO: www.medalp.eu

Interakcja pomiędzy euroregionami może pomóc we wdrażaniu strategii makroregionalnych, zwłaszcza gdy kultura jest uważana za bazę do współpracy

Rozwijanie nowych instrumentów współpracy terytorialnej na skalę transnarodową może umożliwić następny krok w zakorzenianiu UE w terytoriach. Ten sukces może zostać osiągnięty w oparciu o wcześniej rozwinięte programy współpracy, w szczególności o wymiarze transgranicznym i w sektorze kultury. Niemniej jednak prawdziwa wola polityczna i zaangażowanie są kluczowymi gwarantami efektywności tych instrumentów. W drodze do osiągnięcia tego, eksperci do spraw planowania i liderzy polityczni powinni razem pracować, by osiągnąć równowagę między spełnianiem oczekiwań obywateli a nadawaniem trendów meta-geograficznym projektom.

THOMAS PERRIN

› Wykładowca nauk planowania i europeistyki na Uniwersytecie Lille 1, oraz badacz w centrum TVES. Wcześniej pracował dla francuskiego Ministerstwa Kultury i Instytutów kultury za granicą (Maroko i Czad), oraz był asystentem na Uniwersytecie w Tuluzie.

T. Perrin posiada doktorat z nauk politycznych uzyskany w Instytucie Nauk Politycznych w Grenoble; jego rozprawa doktorska dotyczyła polityki kulturalnej i współpracy w ramach euroregionów. W 2011 roku był pracownikiem naukowym na Uniwersytecie w Barcelonie. Obecnie jest ekspertem w Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe oraz członkiem ECURES, Europejskiego Stowarzyszenia Badaczy Kultury.

Jego badania i nauczanie dotyczą z jednej strony polityki kulturalnej i współpracy w tej dziedzinie, a z drugiej regionalizmów i współpracy terytorialnej. Jego prace zostały opublikowane w licznych periodykach i książkach. W 2011 roku otrzymał nagrodę w kategorii komparatywnych polityk kulturalnych im. Marka Schustera oraz nagrodę w konkursie na pracę doktorską Komitetu Regionów. W 2012, Rada Miasta Tuluzi przyznała mu nagrodę „chercheur novélisé” podczas festiwalu nauki i wiedzy.